

Europos Sąjungos socialinių inovacijų skatinimo politika ir jos įgyvendinima

Teodoras Tamošiūnas

Šiaulių universitetas, P. Višinskio g. 38, 76352 Šiauliai, Lietuva

El. paštas teodoras.tamosiunas@su.lt

The article has been reviewed.

Received on 20 December 2017, accepted on 30 May 2018

Anotacija

Straipsnyje nagrinėjama *socialinių inovacijų* sampratos traktuotė Europos Komisijos dokumentuose ir šių inovacijų vaidmuo Europos Sąjungos sanglaudos politikoje. Analizuojama, kaip Europos Komisija ir kitos ES institucijos atlieka socialinių inovacijų įgyvendinimo finansavimą per ES investicines programas, kokia tvarka organizuoja socialinių inovacijų konkursus, kaip kuria virtualius tinklus ir siekia pritraukti privačius investuotojus. Pagrindžiama faktais, kad Lietuva yra tarp sparčiausiai augančių novatorių Europos Sąjungoje. Pateikta Europos Komisijos konkursuose premijuotų socialinių inovacijų projektų pavyzdžių.

Pagrindiniai žodžiai: ES inovacijų skatinimo politika, socialinės inovacijos, socialinių inovacijų įgyvendinimo programos

Įvadas

Tyrimo aktualumas. Europos Sąjungoje (toliau – ES) mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimo politikai yra skiriamas didelis dėmesys. Ši politika formuojama per Europos Komisijoje ir kitose ES institucijose priimamus strateginius ir teisinio reguliavimo dokumentus. Mokslinių tyrimų ir inovacijų politikoje dominuoja parama fundamentiniams moksliniams tyrimams, todėl strateginiuose Europos Komisijos dokumentuose pabrėžiama inovacijų taikymo valstybės ūkio augimui svarba, siekiama labiau skatinti taikomuosius mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, taikyti plačią inovacijų koncepciją, apimančią moksliniais tyrimais grindžiamų inovacijų diegimą versle ir viešajame sektoriuje, suteikiant vartotojams pridėtinės vertės, įtraukiant didesnę visuomenės dalį į inovacijų kūrimo, įgyvendinimo ir sklaidos procesus. ES inovacijų politika kreipiama iš „inovacijų pasiūlos“ politikos į „paklausos inovacijoms“ politiką, planuojant palankų inovacijoms reguliavimą, naudojant nevyriausybinę organizacijų, visuomenės įtraukties į inovacinius procesus

politiką. Daugiau inovacijų raiškos siekiama viešajame sektoriuje.

ES strateginiai dokumentai sudaro palankias sąlygas nacionalinei mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) bei inovacijų sistemai plėtoti. ES lygiu daromi MTEP ir inovacijų sistemų įvertinimai, stebėsena padeda šalims narėms įsivertinti savo MTEP ir inovacijų sistemos politiką, palyginti su kitomis šalimis ir nustatyti problemas, trūkumus, pasinaudoti geriausia praktika. Nors ES valstybės narės turi atsižvelgti į ES lygiu formuojamą MTEP ir inovacijų sistemos politiką, nacionalinę politiką derinti su ES lygiu vystoma politika, tačiau kiekviena ES valstybė turi savitą MTEP ir inovacijų sistemą, kuri geriausiai tenkina tos valstybės poreikius.

Tačiau ES bendroje MTEP ir inovacijų skatinimo politikoje, jos įgyvendinime nepakankamai akcentuojamos socialinės inovacijos kaip svarbi sudėtinė bendros inovacijų sistemos dalis, nepakankamai išryškinama socialinių inovacijų vieta bendroje inovacijų sistemoje ir jų reikšmė socialinei aplinkai.

Mokslinė problema straipsnyje keliama šiais problemineis klausimais: Kaip išreiškiama socialinių inovacijų skatinimo politika ES dokumentuose? Kokiomis priemonėmis įgyvendinama ES socialinių inovacijų skatinimo politika?

Tyrimo objektas: ES socialinių inovacijų skatinimo politika ir jos įgyvendinimas.

Tyrimo tikslas: pagrįsti socialinių inovacijų svarbą Europos Sąjungos sanglaudos politikoje.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) išnagrinėti socialinių inovacijų skatinimo politikos raišką ES dokumentuose,
- 2) apibūdinti, kokiomis priemonėmis įgyvendinama ES socialinių inovacijų skatinimo politika,
- 3) atlikti Europos Sąjungoje įgyvendinamų socialinių inovacijų pavyzdžių analizę.

Tyrimo metodai: ES strateginių dokumentų, teisės aktų, informacinių leidinių turinio analizė ir apibendrinimas, socialinių inovacijų įgyvendinimo atvejų analizė.

Mokslinio straipsnio parengimas finansuojamas vykdant Lietuvos mokslo tarybos projektą „Socialinės inovacijos regionų vystymosi kontekste: užmiesčio (žemo urbanizacijos lygio) teritorijų socioekonominė plėtra ir gyvenimo kokybės gerinimas“ (2017–2018), Nr. TAP LB-17-012.

Socialinių inovacijų apibrėžtis ir sąsajos su kitomis socialinių reiškinių sampratomis

Europos Komisija, visų pirma Regionų ir miestų politikos generalinis direktoratas kartu su Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generaliniu direktoratu, 2013 metais paskelbė Socialinių inovacijų vadovą (Guide to social innovation, 2013b) strategijos „Europa 2020“ kontekste. Šis leidinys siūlo Europos socialinių inovacijų apibrėžtį ir teikia organizacijoms patarimų, kaip jos gali veikti, kad socialinės inovacijos taptų svarbiomis socialinės pažangos priemonėmis strateginiais Europos konkurencingumo klausimais, susijusiais su sveikatos priežiūros paslaugomis, švietimu, gyventojų senėjimu ir klimato kaita. Leidinys, kuriame daugiausia dėmesio skiriama regioninio lygmens aktualijoms, apima dešimt praktinių žingsnių, nusakančių, kaip įgyvendinti socialines inovacijas ir parodyti sėkmingas Europos iniciatyvas iš įvairių socialinių inovacijų sričių, pavyzdžiui, socialinės ekonomikos, įtraukties, miestų plėtros ir užimtumo.

Socialinės inovacijos šiame Vadove apibrėžiamos kaip naujos idėjos (produktai, paslaugos ar modeliai), siekiant patenkinti socialinius poreikius, kurti naujus socialinius santykius ar bendradarbiauti. Šios inovacijos tenkina socialinius poreikius, turi daug įtakos socialiniams procesams. Socialinės inovacijos yra ne tik naudingos visuomenei, bet ir skatina, ugdo asmenų gebėjimus veikti.

Socialinės inovacijos grindžiamos piliečių, pilietinės visuomenės organizacijų, vietos bendruomenių, įmonių ir įstaigų išradingumu. Jos sudaro galimybę ir viešajam sektoriui, ir visiems rinkos dalyviams pasiekti, kad rinkoje gaminami produktai ir paslaugos geriau atitiktų ne tik individualius, bet ir kolektyvinius poreikius. Naujovių skatinimas, verslumas ir žiniomis grįsta visuomenė yra pagrindinės ES politikos kryptys strategijoje „Europa 2020“.

Socialinės inovacijos apibūdina visą procesą, kuriuo įgyvendinami socialiniai poreikiai ir pasiekiami geresnių socialinių rezultatų. Šis procesas susideda iš keturių pagrindinių elementų:

- naujų, netenkinamų ar nepakankamai patenkintų socialinių poreikių nustatymas;

- naujų sprendimų, reaguojant į šiuos socialinius poreikius, kūrimas;
- naujų socialinių poreikių tenkinimo sprendimų veiksmingumo vertinimas;
- veiksmingų socialinių inovacijų įgyvendinimas ir taikymas platesniu mastu (Guide to social innovation, 2013).

Požiūris į socialines inovacijas atitinka bendrą požiūrį į inovacijas tarptautiniu mastu pripažintame „Oslo vadove“ (Oslo Manual, 2005), bet *socialinės inovacijos iš kitų inovacijų išsiskiria tuo, kad jų pagrindinis tikslas yra sukurti socialinius pokyčius. Kaip ne visos įmonės yra socialinės įmonės, taip ir ne visos naujovės yra socialinės inovacijos. Palyginti su bendra inovacijų samprata, socialines inovacijas išskiria papildomas motyvas: socialinė misija ir socialinės vertybės.*

„Oslo vadove“ iš esmės skiriamos keturios socialinių inovacijų rūšys: 1) produktų inovacijos: prekės ar paslaugos yra naujos arba gerokai patobulintos; 2) proceso inovacijos: naujas arba gerokai patobulintas gamybos ar pateikimo metodas; 3) rinkodaros inovacijos: nauji rinkodaros metodai, apimančys didelius produkto dizaino ar pakuotės, paties produkto pakeitimus, nauja paskirties vieta, produktų reklama ar kainodara; 4) organizacinės inovacijos: nauji organizaciniai metodai, verslo praktika, darbo vietos organizavimas ar išorės santykiai.

Socialinės inovacijos pasižymi šiomis išskirtinėmis savybėmis:

- yra atviros dalijimuisi žiniomis ir dažniausiai nepretenduoja į žinių nuosavybės teises;
- yra tarpdisciplininės ir labiau orientuotos į integruotą problemų sprendimą, o ne į atskirus vienos profesijos sprendimus;
- skatina piliečių dalyvavimą ir vartotojų teisių priežiūrą, iniciatyvumą „iš apačios į viršų“;
- vykdo paslaugas arba gamina produktus, ypatinškai ir originaliai atsižvelgdamos į specifinę paklausą, reiškiamą atitinkamose socialinėse grupėse;
- dažniausiai kuria ne masinio naudojimo produktą, nes dauguma sprendimų turi būti pritaikyti prie vietos aplinkybių ir konkrečių asmenų grupių;
- suteikia naujų, veiksmingesnių priemonių, tenkinančių augančius socialinius poreikius;
- nagrinėja sudėtingus socialinius ir visuomeninius iššūkius, sutelkdamos vietos bendruomenes;
- integruoja įvairias suinteresuotas grupes, į darbą kartu įtraukdamos ir vartotojus;
- racionaliai ir efektyviai naudoja išteklius.

Socialiniai novatoriai gali ateiti iš visų visuomenės sluoksnių, iš viešojo ar privataus sektoriaus

arba iš nevyriausybinų organizacijų. Dažniausiai efektyvių naujų idėjų kyla iš įvairių sektorių bendradarbiavimo. Socialinių inovacijų kūrimo ir įgyvendinime gali naudingai dalyvauti įvairios grupės: verslininkai, ekspertai, mokslininkai, politikai, bendruomenių ir visuomenės atstovai. Jie gali veikti skirtinguose lygiuose nuo naujų idėjų ir pirmųjų bandymų jas įgyvendinti iki naujos politikos formavimo lygio (Oslo Manual, 2005).

Socialinių inovacijų vadove apibrėžti *dešimt praktinių žingsnių įgyvendinant socialines inovacijas*. Šie žingsniai pateikiami, siūlant aktyviau dalyvauti socialinių inovacijų kūrimo ir įgyvendinimo procesuose, tačiau jų išsidėstymo tvarka gali skirtis, ji priklauso nuo organizacijos žinių lygio ir vystymosi poreikių:

1. Socialinių inovacijų inicijavimas, mokymasis, idėjų rinkimas ir analizė.
2. Socialinių inovacijų veiksmų racionalizavimas.
3. Vidinės ir išorinės informacijos rinkimas, situacijų stebėjimas, ateities tendencijų numatymas.
4. Pasirinktos socialinės inovacijos sumanios specializacijos strategijos ir plano parengimas.
5. Bendradarbiavimo priemonių su suinteresuota bendruomene plėtotė: auditas, mokymai.
6. Įsijungimas į internetinę inovacijų platformą.
7. Socialinių inovacijų inkubacijos trajektorijos parengimas.
8. Socialinių inovacijų klasterio ar laboratorijos sukūrimas.
9. Specialios ekonominės zonos socialinėms inovacijoms įsteigimas.
10. Tarpreregioninė ir tarptautinė prekyba, socialinių inovacijų mainai strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ bazėje.

Nors visi žingsniai yra svarbūs, penki yra ypatingos svarbos: 1, 4, 6, 7, 8. Šie veiksmai gali padėti vietos bendruomenėms spręsti problemas, pavyzdžiui, sukurti užimtumą jaunimui, integruoti migrantų bendruomenes į ekonominį gyvenimą, rasti sveikatos apsaugos sprendimų, naudoti naujas IT galimybes gyventojams arba spręsti skurdo problemą (Guide to social innovation, 2013b).

Kitos artimos socialinių reiškinių sampratos

Socialinių inovacijų samprata glaudžiai susijusi su kitomis reiškiniais, orientuotų į socialinių poreikių tenkinimą, sampratomis, pateiktomis socialinių inovacijų Vadove (Guide to social innovation, 2013b):

1. Terminas „*socialinis verslumas*“ vartojamas, kai siekiama apibūdinti asmenų, kuriančių naujas įmones socialiniams tikslams, elgseną ir požiūrį, įskaitant apsisprendimą rizikuoti ir rasti kūrybiškų būdų, kaip panaudoti esamus išteklius.

2. *Socialinių įmonių* statusą lemia ne tik akcininkų ir įmonių savininkų pelno poreikis. Tai įmonė, kurios pagrindinis tikslas yra siekti socialinio poveikio, o ne kuo didesnio pelno savininkams ir akcininkams. Tokias įmones vienija socialinio ar visuomeninio bendrojo gėrio tikslas. Jų komercinė veikla dažnai pasižymi aukšto lygio socialinių inovacijų forma, o pelnas daugiausia reinvestuojamas, siekiant užsibrėžto socialinio tikslo ir misijos įgyvendinimo. Socialinių įmonių apibrėžimas nacionaliniu lygiu ES valstybėse narėse yra skirtingas. Socialinės įmonės gali būti įvairių formų, užsiimti keliomis veiklos sritimis, veikti įvairiose aplinkose, todėl jas reglamentuojančios teisinės struktūros skiriasi daugelyje ES valstybių.

3. *Socialinė ekonomika* taip pat orientuota į visuomenės socialinių poreikių tenkinimą, tačiau apima ne tik socialinių įmonių, bet ir fondų, labdaros organizacijų, kooperatyvų, asociacijų ir kitų organizacijų ekonomines veiklas. Kaip teigiama socialinių inovacijų Vadove, socialinėje ekonomikoje 2012 metais dirbo daugiau nei 11 mln. ES gyventojų (6 proc. visų užimtųjų). Viešojo valdymo ir socialinės ekonomikos organizacijų partnerystė yra esminė gerovės valstybės kūrimo prielaida. Socialinė ekonomika yra socialinės įtraukties priemonė. Ji dažnai sudaro galimybes įsidarbinti žmonėms, patiriantiems nepalankių sąlygų, arba teikia socialines paslaugas ir prekes asmenims, kuriems gresia skurdas ar atskirtis. Tokia ekonomika dažnai palaiko visuomenės iniciatyvas, kuriomis siekiama socialinių pokyčių ir socialinių inovacijų.

4. *Socialinės politikos eksperimentavimas* – tai smulkūs projektai, skirti politikos naujovėms patikrinti, prieš jas plačiau taikant. Skiriami keturi socialinės politikos eksperimentų tipai:

- politikos intervencijos, kurios teikia inovatyvius atsakymus, kaip tenkinti socialinius poreikius,
- naujovės, įgyvendintos nedideliu mastu, kai sunku numatyti jų poveikį,
- eksperimentai, vykdomi tokiomis sąlygomis, kurios užtikrina galimybę įvertinti poveikį,
- eksperimentai, vykdomi siekiant pakartoti platesniu mastu, jei jų rezultatai taps įtikinami.

Socialinės politikos eksperimentai gali būti skatinami laikantis subsidarumo principo. Jie yra unikali proga atlikti visuomeninių lūkesčių analizę ir patikrinti viešųjų finansų socialinį efektyvumą (Guide to social innovation, 2013).

Leidinyje „Socialinio eksperimentavimo vadovas“ (A Guide to Social Experimentation, 2011)

pateikiama metodologinių rekomendacijų politikos formuotojams, kaip vykdyti socialinės politikos eksperimentus.

Socialinių inovacijų reikšmė ES sanglaudos politikoje

Socialinių inovacijų vadove akcentuojama, kad ES sanglaudos politika yra viena iš pagrindinių strategijos „ES 2020“ įgyvendinimo priemonių. Socialinės inovacijos yra priemonė, integruojanti įvairias suinteresuotąsias šalis socialinių poreikių realizavimui. Dėl šių priežasčių socialinės inovacijos atlieka svarbų vaidmenį sanglaudos politikoje. Tai atspindi ir Europos Komisijos 2014–2020 m. investicijų politikoje. Siekdamį kuo geriau panaudoti sanglaudos politikos priemones, socialinių inovacijų vykdytojais turi vadovautis strateginiu Europos Komisijos požiūriu.

Socialinių inovacijų tematika orientuota į penkis teminius tikslus, kurie užtikrina, kad socialinės inovacijos būtų vykdomos visose investicijų politikos srityse:

- 1) moksliniai tyrimai, technologijų plėtra ir inovacijos,
- 2) užimtumas,
- 3) švietimas,
- 4) socialinė politika,
- 5) administracinių gebėjimų stiprinimas.

1 ir 2 temos orientuotos į Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) nuostatas mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir inovacijų teminiame kontekste. ERPF įtraukia socialines įmones pagal investavimo prioritetą, skirtą užimtumui didinti, socialinei įtraukčiai ir kovai su skurdu. ERPF reglamente yra viena speciali finansavimo kryptis socialinėms inovacijoms, o kita – socialinėms įmonėms. Europos socialinis fondas numato socialines inovacijas visose politikos srityse, kurios priklauso švietimo, socialinės politikos ir administracinių gebėjimų ugdymo prioritetams. Be to, naujoji investicijų reguliavimo sistema leidžia lengviau pritaikyti socialines inovacijas, sudaro sąlygas glaudesnei partnerystei supaprastintomis priemonėmis prie investicinių fondų ir labiau integruotu požiūriu į socialines aktualijas.

Naujosios finansavimo taisyklės stengiasi sukurti geresnes sąlygas gauti lėšų per glaudesnę partnerystę. Efektyvi partnerystė reiškia, kad visi suinteresuoti subjektai – nacionalinės ar regioninės valdžios institucijos, socialiniai partneriai, pilietinė visuomenė, gali daryti įtaką ir dalyvauti planuojant, programuojant, įgyvendinant ir stebint socialinių inovacijų projektus. Tai yra išankstinė sąlyga, norint gauti tinkamą finansavimą ir sukurti įgyvendinimo sistemą, kuria būtų skatinamas suinteresuotųjų šalių

geriausių kompetencijų įtraukimas konkrečiam poreikiui patenkinti, sukurtos skaidrios ir atskaitingos stebėsenos priemonės.

Naujojoje finansavimo sistemoje ieškoma labiau integruoto požiūrio, kuriuo siekiama supaprastinti finansavimą investicijoms, apimančioms daugialypius poreikius. Socialinės inovacijos dažnai yra sumanytos sudėtingoms socialinėms problemoms spręsti. Problemos tuo pat metu skatina investuoti į žmogiškąjį kapitalą, įgūdžius, institucijas, organizacines struktūras, technologijas, įrangą, infrastruktūrą ir kt. Naujos reguliavimo aplinkos nuostatos yra palankios integruotus atsakymus teikiantiems socialinių inovacijų projektams.

Projektų atrankos kriterijai skirti užtikrinti, kad investicijos būtų teikiamos toms inovacijoms, kurios labiausiai prisideda prie konkrečių ir pagrindinių veiksmų programos tikslų. Be to, projektai privalo užtikrinti programos horizontaliųjų principų įgyvendinimą. Atskiriems kvietimams gali būti pateikta specifinių kriterijų. Be abejo, projekte aprašomos veiklos turi būti išsamios ir logiškai pagrįstos. Socialinių inovacijų projektų atrankos kriterijai atspindi operatyvią socialinių inovacijų apibrėžimo interpretaciją. Kriterijai turi išreikšti tris būtinus projektų požymius: socialinių poreikių tenkinimo lygį; numatytos veiklos priemones ir metodus; veiklos inovatyvumą (Guide to social innovation, 2013b).

Europos Komisijos komunikatas *Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“*

Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos „Inovacijų sąjunga“ įgyvendinimui Europos Komisija patvirtino komunikatą (Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“, 2010), kuriame numatė dešimties veiksmų grupių programą, siekiančią didinti Europos konkurencingumą. Šie veiksmai skirti investicijoms į švietimą, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklas, inovacijų skatinimą, ES ir nacionalinių inovacijų sistemų sąsajas, švietimo sistemų modernizavimą, bendradarbiavimą tarp mokslininkų, tarp verslo ir mokslo, tarp ES ir nacionalinių institucijų, geresnės verslo aplinkos sudarymą, inovacijų partnerystę ir viešojo sektoriaus inovacijas, socialinių inovacijų skatinimą, inovacijų viešinimą.

Devintojoje veiksmų grupėje akcentuojama socialinių inovacijų svarba. Čia pažymima, kad socialinės inovacijos – nauja svarbi sritis, kurią reikėtų plėtoti. Tai reiškia labdaros organizacijų, asociacijų ir socialiai atsakingų verslininkų išradingumą, ieškant naujų būdų socialiniams poreikiams, kurių rinka arba viešasis sektorius tinkamai neįgyvendina,

tenkinti. Viskas gali būti susiję su išradingumu siekiant skatinti elgesio pokyčius, kurie būtini sprendžiant pagrindines visuomenės problemas. Socialinės inovacijos, socialinių poreikių tenkinimas ir visuomenės problemų sprendimas suteikia žmonėms daugiau galimybių, sukuria naujus socialinius santykius ir bendradarbiavimo modelius. Socialinės inovacijos didina visuomenės gebėjimus kurti inovacijas.

Europoje yra įvairių socialinių inovacijų pavyzdžių: širdies ligų prevencijos programos, skirtos visai visuomenei; vieniems gyvenantiems senyvo amžiaus žmonėms skirti socialiniai paslaugų kaimynų tinklai; miestų ekologiniai planai, pagal kuriuos vietos bendruomenėms teikiama informacija apie pažangą mažinant taršą; etiški bankai, teikiantys finansinius produktus, kuriais siekiama didinti inovacijų socialinę naudą. Devintojoje veikslių grupėje pabrėžiama, kad gerų idėjų yra daug, tačiau socialinių naujovių poveikis vis dar nėra pakankamas. Būtina labiau eksperimentuoti. Reikia plėtoti ir skleisti naujus inovacijų kūrimo ir įgyvendinimo metodus, pranašesnius už esamą praktiką. Tam reikia kompetentingų tarpininkų, veiksmingų skatinamųjų priemonių ir tinklų, kurie paspartintų ir palengvintų mokymąsi. Visoje Europoje tokių infrastruktūrų jau esama verslo inovacijų srityje, tačiau jų atitikmenų trūksta tarp socialinių inovacijų. Reikia tikslesnių inovacijų vertinimo metodų.

Komunikate išreikšta pozicija, kad viešasis sektorius turi labiau diegti inovacijas, jeigu siekiama geriau tenkinti besikeičiančius viešųjų paslaugų naudotojų poreikius ir lūkesčius. Vyriausybės vis dažniau taiko į piliečius orientuotus viešųjų paslaugų teikimo metodus. Būtina sparčiau įgyvendinti e. valdžios strategijas, kurių tikslas – dabartines paslaugas teikti internetu ir kurti naujas internetu teikiamas paslaugas. ES lygmeniu svarbu skatinti geresnį supratimą apie viešojo sektoriaus inovacijas, viešinti sėkmingas iniciatyvas ir nustatyti pažangos lyginamuosius standartus. Inovacijas sugebantys valdyti viešojo sektoriaus vadovai turi sudaryti tą kritinę masę, kuri įgalintų įgyvendinti inovacijas. Tai galima pasiekti taikant pažangesnius mokymo metodus ir panaudojant galimybes dalytis gerąja patirtimi.

Socialinės inovacijos skatinamos Europos socialinio fondo (ESF) lėšomis. Dešimtmečiui numatytos didelės ESF investicijos į socialines inovacijas visuose inovacijų ciklo etapuose. Socialinės inovacijos turėtų tapti pagrindiniu būsimų Europos socialinio fondo programų akcentu. Be to, numatoma investuoti į novatoriškus socialinius eksperimentus, įgyvendinant pavyzdinę iniciatyvą „Europos kovos su skurdu planas“.

Naujausi Europos Komisijos veiksmai, skatinantys socialines inovacijas

Remiantis naujausia Europos Komisijos traktuote (Social Innovations, 2017g), *socialinės inovacijos* – tai naujos idėjos, atitinkančios socialinius poreikius, sukuriančios naujus socialinius santykius ir formuojančios naujas bendradarbiavimo formas. Šios inovacijos gali būti produktai, paslaugos ar modeliai, kuriuose veiksmingiau sprendžiami nepatenkinami visuomenės poreikiai. Europos Komisijos tikslas socialinių inovacijų srityje – plėtoti novatoriškų sprendimų rinką ir skatinti gyventojų užimtumą.

Pagrindiniai socialinių inovacijų skatinimo politikos tikslai:

- skatinti socialines inovacijas kaip augimo ir darbo vietų kūrimo šaltinį;
- keistis informacija apie socialines inovacijas Europoje;
- remti novatoriškus verslininkus, sutelkti investuotojus ir visuomenines organizacijas.

Europos Komisijos veiksmai dėl socialinių inovacijų grindžiami strategijos „Europa 2020“ pavyzdine iniciatyva „Inovacijų sąjunga“ ir 2013 metais patvirtintu Socialinių investicijų paketu. Išskirti septyni pagrindiniai Europos Komisijos veiksmai dėl socialinių inovacijų:

1. *Tinklų kūrimas* – padedama organizacijoms visoje Europoje prisijungti, mokytis vieniems iš kitų ir dalytis patirtimi per Socialinių inovacijų bendruomenės portalą (Social Innovation Community, 2017).

Socialinių inovacijų bendruomenė yra programos „Horizontas 2020“ finansuojamas projektas, kurį vykdo 12 visoje Europoje pirmaujančių organizacijų konsorciumas. Projektas vykdomas nuo 2016 iki 2019 m.

2. *Konkurencija*. Kiekvienais metais organizuojamas *Europos socialinių inovacijų konkursas*, skirtas naujiems visuomenės uždavinių sprendimams remti ir informuotumui apie socialines inovacijas didinti. Kiti Europos konkursai taip pat remia socialinius novatorius, pvz., *RegioStars* apdovanojimai ir *Socialinių inovacijų turnyras*. *RegioStars* („Regiono žvaigždžių“) premijos, kurias skiria Europos Komisija, nustato gerąją regioninės plėtros praktiką, skatina originalius ir novatoriškus projektus, patraukiančius dėmesį ir įkvepiančius kitus regionus (RegioStars Awards, 2017e).

RegioStars apdovanojimų žiuri paskelbė 2017 metų kasmetinį konkursą, skirtą geriausiai įkvepiantiems ir novatoriškiems Europos regioniniams projektams, kuriuos remia ES sanglaudos politikos fondai. Žiuri atrinko 24 finalininkus iš 103 paraiškų penkiose temų kategorijose pagal keturis pagrindi-

nius kriterijus: inovacijas, poveikį, tvarumą ir partnerystę. 24 atrinkti finalininkai yra 20 valstybių narių regionai ir miestai, taip pat viena kaimyninė šalis – Turkija. Daugelis finalininkų sprendžia uždavinius bendradarbiaudami kitose šalyse.

Socialinių inovacijų turnyras remia geriausius Europos socialinius verslininkus. Nuo 2012 metų kiekvienais metais jis organizuojamas vis kitoje valstybėje. Juose apdovanojami ir remiami Europos verslininkai, kurių pagrindinis tikslas – didinti socialinį poveikį gyventojams (The Social Innovation Tournament, 2017).

Turnyrą organizuoja Europos Investicijų banko institutas, kurio veiklos tikslas – skatinti bendros gerovės iniciatyvas Europoje, daugiausia ES valstybėse narėse. Tai apima nelygybės mažinimą, žinių, inovacijų ir konkurencingumo didinimą, sanglaudos visoje Europoje užtikrinimą. Panaudodamas savo partnerių tinklą, institutas vykdo socialinę, kultūrinę, švietimo ir mokslinių tyrimų veiklą, nukreiptą į visuomenės ekonominę ir socialinę plėtrą. Keturis prizus skiria akademinio ir verslo pasaulio specialistų žiuri: bendrosios kategorijos ir specialiosios kategorijos pirmojo ir antrosios vietos prizai yra atitinkamai 50 000 ir 20 000 eurų. 2017 m. specialiosios kategorijos prizai skirti projektams, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama visuomenės senėjimo problemoms spręsti.

Dauguma projektų yra susiję su nedarbo mažinimu, nepalankioje padėtyje esančių bendruomenių narių socialine atskirtimi ir švietimo prieinamumu įvairiose srityse – nuo švietimo ir sveikatos priežiūros iki gamtos ar miesto aplinkos, naudojant naujas technologijas, naujas sistemas ir naujus procesus.

Turnyras vyksta dviem etapais. Atrankos komitetas, kurį sudaro inovacijų, aplinkos ir kitų susijusių sričių ekspertai, išrenka 15 finalininkų. Finalininkai kviečiami į „Mentorystės naujokų stovyklą“, kur jiems pateikiama rekomendacijų, kaip įgyvendinti pasiūlymus. Baigiamajame renginyje visi finalininkai turi pristatyti ir ginti savo projektą stebint socialinių inovacijų specialistų komisijai.

2017 m. finalinis renginys vyko Rygoje rugsėjo 21 d. Čia 15 atrinktų projektų autoriai varžėsi dėl keturių prizų ir keleto mentorius apdovanojimų.

3. *Finansavimas* – siūlomas tiesioginis finansavimas socialinėms inovacijoms per ES Užimtumo ir socialinių inovacijų programą (EaSI, 2013c), programą „Horizontas 2020“ (Apie Europos Sąjungos politiką. Moksliniai tyrimai ir inovacijos, 2016), ypač pagal jos Mažų ir vidutinių įmonių priemonę, kuri yra atvira socialinėms įmonėms, taip pat per Tvarumo ir socialinių inovacijų kolektyvinio informavimo platformas (angl. CAPS).

CAPS iniciatyva siekiama kurti ir išbandyti internetines platformas, nagrinėjant tvarumo proble-

mas ir įgyvendinant kolektyvinius sprendimus. Tokios platformos skatina bendrus sprendimus, pagrįstus tinklais (žmonių, idėjų), kuria naujas skaitmeninės socialinių inovacijų formas. CAPS skelbia kvietimus teikti bendradarbiavimo projektams, apimančius paprastus visuomenės procesus ir praktiką, įgalinančią piliečius pasidalinti žiniomis, priimti labiau pagrįstus sprendimus, pakeisti pasenusius įpročius ir sukurti daugiau dalyvavimo demokratiniuose procesuose (CAPS, 2017).

Socialinės inovacijos gali būti finansuojamos kiekvienoje ES šalyje ar regione pagal leidinyje „*Socialinių inovacijų vadovas*“ nurodytą tvarka (Guide to social innovation, 2013b).

4. *Ekosistemos* – gerinamos sąlygos socialinėms inovacijoms ir socialinėms įmonėms Europoje, siekiama pritraukti privačius investuotojus.

2011 m. pradėta *Socialinio verslo iniciatyva* nustatė veiksmus, kuriais siekiama iš esmės pakeisti socialines įmones ir pagerinti socialinių įmonių situaciją. Europos Komisija šia iniciatyva siekia sukurti palankią finansinę, administracinę ir teisinę aplinką įmonėms, kad jos galėtų veikti vienodomis sąlygomis su kitų tipų to paties sektoriaus įmonėmis (Social Enterprises, 2017f).

Europos Komisija sąvoką *socialinė įmonė* vartoja šioms verslo rūšims:

- Toms, kurioms socialinio ir visuomeninio bendrojo gėrio tikslas yra komercinės veiklos priežastis, dažnai aukšto lygio socialinių inovacijų forma.
- Toms, kurių pelnas daugiausia reinvestuojamas siekiant socialinio tikslo.
- Toms, kurių veiklos organizavimo modelis atspindi įmonės misiją, naudojant demokratinius ar dalyvavimo principus arba sutelkiant dėmesį į socialinį teisingumą.

Socialinėms įmonėms nėra vienos teisinės formos. Daugelis veikia kaip socialiniai kooperatyvai. Kai kurios yra registruotos kaip privataus kapitalo bendrovės, kurių garantijos yra ribotos. Daugelis iš jų yra pelno nesiekiančios organizacijos, pavyzdžiui, globos draugijos, asociacijos, savanoriškos organizacijos, labdaros organizacijos ar fondai.

Nežiūrint jų įvairovės, socialinės įmonės daugiausia dirba keturiose srityse:

- *Darbo integracija* – neįgaliųjų, bedarbių mokymas ir integravimas.
- *Asmeninės socialinės paslaugos* – sveikata, gerovė ir medicininė priežiūra, profesinis mokymas, švietimas, sveikatos priežiūros paslaugos, vaikų priežiūros paslaugos, paslaugos vyresnio amžiaus žmonėms arba pagalba nepalankioje padėtyje esantiems žmonėms.
- *Vietos plėtra nepalankioje padėtyje esančiose vietovėse* – socialinės įmonės atokiose kaimo

vietovėse, miestų inicijuojamos užmiesčio teritorijų plėtros programos, vystymosi pagalba ir vystomasis bendradarbiavimas su kitomis suinteresuotomis šalimis.

- *Kitos sritys*: žaliavų perdirbimas, aplinkos apsauga, mėgėjiškas sportas, menas, kultūros ar istorinio paveldo apsauga, mokslas, moksliniai tyrimai ir inovacijos, vartotojų teisių apsauga.

Socialinio verslo iniciatyvos įgyvendinimui parengtas trumpojo laikotarpio veiksmų planas socialinių įmonių ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų socialinės ekonomikos ir socialinių inovacijų srityje plėtrai remti. Plane yra 11 prioritetinių priemonių, kurios suskirstytos į tris temas: 1) finansavimo socialinėms įmonėms gerinimas, 2) socialinio verslo didinimas, 3) teisinės aplinkos socialinėms įmonėms tobulinimas.

Dar viena *Ekosistemoms* priklausanti iniciatyva – „*Būsimieji Europos lyderiai: įsteigimo ir didėjimo iniciatyva*“ (Europe's next leaders ..., 2017c). Šios iniciatyvos tikslas – suteikti inovatyvioms Europos verslo įmonėms galimybę tapti stambiomis verslo bendrovėmis, dirbančiomis tarptautiniu mastu. Joje išskiriamos naujos Europos Komisijos siūlomos galimybės, daugiau dėmesio skiriama rizikos kapitalo investicijoms, apmokestinimui ir bankroto išvengimui. Iniciatyva akcentuoja pagalbą reguliuojančių reikalavimų vykdymui, inovacijų paramos gerinimą paprastinant mokesčių tvarką ir sudarant geresnes galimybes gauti finansavimą.

5. *Poveikis* – renkama ir skleidžiama informacija apie socialinių inovacijų naudą ir rezultatų matavimo metodikas. 2014 metais paskelbtas leidinys „Stiprinti socialines inovacijas Europoje. Kelionė į veiksmingą vertinimą ir metriką“, kuriame nagrinėjamos metodikos, skirtos socialinių inovacijų rezultatams įvertinti. Čia pabrėžiama būtinybė ne tik vertinti, bet ir skleisti informaciją apie socialinių inovacijų naudą (Strengthening social innovation in Europe ..., 2014a).

Kitas socialinių inovacijų poveikio matavimui skirtas 2013 metų leidinys – „Siūlomi socialinio poveikio vertinimo metodai Europos Komisijos teisės aktuose ir praktikoje, susiję su: EuSEFs ir EaSI“ (GECES Sub-group on Impact Measurement, 2013).

Informacijai apie socialinių inovacijų tyrimus yra skirtas tinklapis „Europos socialinių inovacijų tyrimai“, kuriame publikuojami pranešimai apie įvairiose Europos šalyse atliekamas socialines inovacijas ir atitinkamus tyrimus, skelbiama apie renginius, teikiama informacija apie projektus ir jų vertinimus (European Social Innovation Research, 2017).

6. *Inkubacija*. Remiamos inkubacinės struktūros, skirtos socialinėms inovacijoms Europoje, kuriomis ES inkubatorių tinklai, pavyzdžiui, Tarptauti-

nis socialinių inovacijų inkubacijos tinklas „Transition“ (Transnational Network for Social Innovation Incubation, 2017) ir „BENISI“ (Scaling social innovation, 2017), kurio steigėjai siekia sukurti bendrą visos Europos socialinių inovacijų inkubatorių tinklą. Šis tinklas aktyviai identifikuoja daugiau kaip 300 socialinių inovacijų, jis turi didelį potencialą sėkmingai plėstis ir užtikrinti būtinas paramos paslaugas inkubuojamoms socialinėms inovacijoms. Tinklai struktūrizuoti bendradarbiaujant, jie skleidžia žinias ir praktiką horizontaliai, padeda kurti visos Europos programą, kuri turi subalansuoti veiksmus taikant visai Europai socialinių inovacijų idėjų inkubavimo strategiją ir viziją.

7. *Tyrimai*. Ieškoma naujų idėjų, programų ar sričių, skirtų socialinėms inovacijoms, publikuojami ir kaupiami straipsniai bei pranešimai apie naujoves socialinių inovacijų srityje.

Šie Europos Komisijos išskirti septyni pagrindiniai veiksmai sudaro sąlygas socialinių inovacijų skatinimui, inovatyvių idėjų kūrimui ir įgyvendinimui.

2017 m. ES inovacijų diegimo rezultatų suvestinė: Lietuva yra tarp sparčiausiai augančių novatorių

Nuo 2011 m. Europos Sąjungoje vykdoma su viešuoju sektoriumi ir socialinėmis inovacijomis susijusi mokslinių tyrimų programa, kurioje nagrinėjami kiekybinio ir kokybinio vertinimo metodai, finansavimo ir kitos šios srities iniciatyvų plėtojimo aktualijos. Įdiegta *Europos viešojo sektoriaus inovacijų suvestinė*, pagal kurią nustatomi lyginamieji viešojo sektoriaus inovacijų standartai.

2017 m. birželio 20 d. Europos Komisijos paskelbta ES inovacijų diegimo rezultatų suvestinė (European Innovation Scoreboard 2017, 2017a) rodo, kad inovacijų diegimo rezultatai pagerėjo 15 šalių, nors tarp šių valstybių narių esama didelių skirtumų. Pasaulio mastu ES vežasi Kanadą ir JAV, tačiau Pietų Korėja ir Japonija Europos Sąjungą lenkia pagal augimo tempus. Sparčiausiai pažangą daro Kinija.

Lietuva priskiriama vidutinių novatorių grupei (kaip ir Čekija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Malta, Portugalija, Slovakija ir Vengrija), tačiau Lietuva, Malta, Nyderlandai, Austrija ir Jungtinė Karalystė yra sparčiausiai augančios novatorės. Lietuva iš 24 vietos 2010 m. pakilo į 16 vietą 2016 metais tarp 28 Europos Sąjungos šalių. Lietuvos inovacinės veiklos augimas 2016 m., palyginti su 2010 m., buvo sparčiausias ir sudarė 21 proc. Lietuvos inovacijų sistema sąlygiškai stipria laikoma inovacijoms palankioje aplinkos, žmogiškųjų išteklių bei verslo ir mokslo bendradarbiavimo srityse, bet atsilieka pardavimų

poveikio, patrauklių mokslinių tyrimų ir intelektualinio turto srityse.

Iš 2017 m. ES inovacijų diegimo rezultatų suvestinės, su kuria pateikiama ir Regionų inovacijų diegimo rezultatų suvestinė, matyti, kad:

- ES inovacijų lyderė tebėra Švedija, nedaug atsilieka Danija, Suomija, Nyderlandai, Jungtinė Karalystė (pirmą kartą tapusi inovacijų lydere) ir Vokietija;
- tam tikrose inovacijų diegimo srityse ES pirmauja: Danija – žmogiškųjų išteklių ir inovacijoms palankios aplinkos srityse, Liuksemburgas – patrauklių mokslinių tyrimų sistemų ir intelektualinio turto srityse, Suomija – finansavimo ir paramos srityje, Vokietija – įmonių investicijų srityje, Airija – mažų ir vidutinių įmonių diegiamų inovacijų ir poveikio užimtumui srityse, Belgija – inovacijų tinklų ir bendradarbiavimo srityje, Jungtinė Karalystė – poveikio pardavimui srityje;
- Regionų inovacijų diegimo rezultatų suvestinė rodo, kad vidutinėse novatorėse esama atskirų aukšto lygio regioninių inovacijų centrų: Praha Čekijoje, Bratislava Slovakijoje, Baskų kraštas Ispanijoje;
- inovacijų diegimo rezultatai labiausiai pagerėjo tarptautinių bendrų publikacijų, plačiajuosčio ryšio skvarbos, universitetų absolventų ir daktaro laipsnį įgijusių asmenų skaičiaus, su informacinėmis ir ryšių technologijomis susijusių mokymų srityse;
- rizikos kapitalo investicijų ir inovacijas diegiančių MVĮ dalis gerokai sumažėjo;
- numatoma, kad per ateinančius dvejus metus inovacijų diegimo rezultatai pagerės 2 proc.

2017 m. rezultatų suvestinėje taikoma patobulinta metodika, leidžianti tiksliau užfiksuoti investicijas į gebėjimus, skaitmeninį pasirengimą, verslumą ir viešojo bei privačiojo sektorių inovacijų srities partnerystės ryšius. Kad būtų galima stebėti rezultatų pokyčius, naujoji metodika atsižvelgia ir į ankstesnių metų duomenis. Rezultatų suvestinėje taip pat pateikiama rekomendacijų, kaip geriau analizuoti ir lyginti šalių ir regionų struktūrinius skirtumus.

Metinėje Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje lyginami ES valstybių ir pasirinktų kitų šalių mokslinių tyrimų ir inovacijų diegimo rezultatai. Naudojantis interaktyvia internetine priemone rezultatus galima lyginti pagal poreikius.

Regionų inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje (Regional Innovation Scoreboard 2017, 2017d) vertinami Europos regionų inovacijų diegimo rezultatai. Šioje suvestinėje taikoma ta pati metodika kaip ir Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje.

Europos socialinių inovacijų konkursai

Europos Komisija, pripažindama socialines inovacijas kaip stiprų ekonominių ir socialinių permainų veiksnį bei naują augimo šaltinį, nuo 2012 metų kasmet skelbia Europos socialinių inovacijų konkursą (European Social Innovation Competition, 2017b). Šiuo konkursu skatinama pavienius asmenis ir organizacijas kurti novatoriškas verslumo idėjas. Konkurso tikslas – suteikti paramą apčiuopiamoms kūrybinėms idėjoms, kurios gali turėti teigiamos įtakos Europos ekonomikos ir visuomenės sąveikai.

Idėjų ir projektų, kuriuos Komisija linkusi remti, tematika:

- *Bendradarbiavimu grindžiama ekonomika* – idėjos, kvestionuojančios prielaidas, kuriomis paprastai grindžiamas ekonomikos augimas.
- *Tiekimas ir gamyba* – idėjos, kvestionuojančios tiekimo grandinės, gamybos ir įgyvendinimo būdus arba naudojamą produktus ir paslaugomis.
- *Naujos technologijos* – naujos arba išradingesnės technologijų naudojimą teikiančios visuomenei naudingos idėjos.
- *Ateities klausimų* (pvz., visuomenės senėjimas, klimato kaita, aprūpinimas maistu) *sprendimas*.

Konkurse gali dalyvauti asmenys iš visų Europos Sąjungos valstybių narių ir iš ES bendrojoje mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje „Horizontas 2020“ dalyvaujančių šalių. Esminis konkurso akcentas – socialinės inovacijos. Konkursas padeda pažangiausioms idėjoms peraugti į konkrečius projektus ir tvarias įmones. Perspektyviausios 30 paraiškų atrenkamos į pusfinalį, po to – į 10 idėjų finalą, o jas pateikusios komandos kviečiamos pristatyti socialinių inovacijų idėjų į kurias nors valstybės socialinių inovacijų centrą.

2013 m. birželio 5 d. Briuselyje pirmojoje Europos socialinių inovacijų apdovanojimų ceremonijoje įteikti trys prizai po 20 000 eurų iš apie 600 pateiktų paraiškų trims atrinktoms novatoriškiausioms socialinių inovacijų idėjoms, kuriomis siekiama naujais būdais kurti daugiau ir geresnių darbo vietų Europoje. Konkurso tema buvo „Naujos darbo formos“ (Best social innovation ideas, 2013a).

Jungtinės Karalystės autorių apdovanotas projektas „*Bendruomenės katalizatoriai*“ skirtas socialinės rūpybos ir sveikatos priežiūros paslaugų poveikio gerinimui. Siūloma verslininkams ir bendruomenės nariams susivienyti kuriant naujas darbo vietas, padedant žmonėms panaudoti savo kūrybiškumą, siekiant sukurti tvarias, reikalingas visuomenei socialines ir sveikatos paslaugas. Steigiamos mikroįmonės siūlo paslaugas neįgaliesiems, vyresnio amžiaus gyventojams ir šeimos globėjams. Bendrijos aktyvistai (katalizatoriai) šiame projekte plėtoja savo pa-

galbą per verslo ir mentorių tinklą, veikiančią visoje Jungtinėje Karalystėje per internetinę platformą.

Vokietijos autorių projektas „*Ekonomikos programa*“ skirtas nepasiturinčių asmenų, turinčių tam tikrų įgūdžių galimybėms patekti į darbo rinką gerinti: tai gali būti namie gaminami sūriai, automobilių nuoma ar remontas, kompiuteriais ar kitomis priemonėmis teikiamos paslaugos, kurias galima teikti namuose ar smulkiajame verslo sektoriuje. Projekto autoriai renka informaciją iš gyventojų apie tai, ką jie gali pasiūlyti vietos ekonomikoje ir kokie jų ekonominiai poreikiai. Programinė įranga išsaugo kiekvieno tokio galimo paslaugų teikėjo informaciją ir skleidžia ją ekonominio tinklo vartotojams apie teikiamų produktų ir paslaugų vertę.

Ispanijos atstovų projektas *MITWIN.NET* siūlo mažinti jaunimo nedarbą, pasidalijant darbo apimtimis tarp jaunų ir vyresnių darbuotojų. Tam sukurtas dviejų kartų tarpusavio bendradarbiavimo profesinis tinklas, siekiant palengvinti žmonių tarpusavio ryšius, kad būtų galima pasidalyti darbo pareigomis ir žiniomis. Pagrindinis projekto tikslas – sumažinti jaunimo nedarbo lygį. Projektas siūlo vyresnio amžiaus darbuotojams, artėjantiems prie išėjimo į pensiją, dalytis darbo patirtimi ir žiniomis su jaunesniais žmonėmis, palengvinant jų įsitraukimą į darbo rinką. Taip kartu sprendžiami ir jaunimo nedarbo mažinimo, ir laipsniško, ne tokio skausmingo pasitraukimo iš darbo rinkos klausimai.

2014 metais socialinių inovacijų ekspertų komisija gavo 1254 idėjas konkursui t „Darbo iššūkiai“. Trys iš jų buvo apdovanotos po 30 000 eurų kaip geriausiai atitinkančios visuomenės poreikius ir išreiškiančios naujus veiklos tipus (Three projects meet the European Job Challenge and receive the Social Innovation Prize, 2014b).

Laimėjusių projektų tikslas - padėti nepalankioje padėtyje esančioms moterims užsiimti drabužių dizainu, kuriant nebrangias ir madingas kolekcijas, kurti darbo vietas miesto ūkininkavimo sektoriuje ir paversti apleistus pastatus į mokymosi erdves bei verslumo laboratorijas.

„*Iš atliekų – į oho!*“ *QUID projektas*” (Italija). Mados verslas reikalauja tobulumo, o šiek tiek pažeista tekstilė negali būti naudojama aukšto lygio prekių ženklų drabužiams siūti. Projekto idėja yra pritaikyti šias nepakankamai kokybiškas žaliavas nebrangioms ir madingoms drabužių kolekcijoms, taip sukurti naujų darbo vietų nepalankioje padėtyje esančioms moterims. Taip netinkama aukščiausios kokybės gaminiams tekstilė panaudojama puikios kokybės drabužiams siūti ir sukuria naują socialinę vertę.

„*Miesto ūkių nuoma*“ (Belgija). Miesto žemės ūkis Briuselyje galėtų teikti 6 000 tiesioginių darbo

vietais ir dar 1500 darbo vietų netiesioginiam darbui (organizavimas, atliekų tvarkymas, mokymai). Projekto tikslas – organizuoti mokymus ir konsultacijas, padėti tvarkyti dokumentaciją, kad bedarbiai galėtų pasinaudoti didelėmis žemės ūkio naudmenomis mieste (pvz., 908 hektarais žemės arba 394 ha tinkamų plokščių stogų).

„*Tuštumų starteris*“ (Airija). Daugelyje Europos miestų yra „tuštumų“, t. y. apleistų, tuščių pastatų, kurių atnaujinimui miestų biudžetuose nėra pakankamai lėšų. Kartu šiuose miestuose aktualios benamių, socialinio būsto poreikio problemos. Projektas suteikia bedarbiams galimybę mokytis ir kartu su kvalifikuotais statybininkais paversti nenaudojamas patalpas naudingomis.

2015 metais konkursui pateikta apie 1400 paraiškų iš daugiau nei 40 šalių, konkurso metų tema buvo „Nauji būdai augti“. Teisėjai paskelbė nugalėtojus, kurie galėtų stiprėti ir palaikyti ne tik finansinę vertę, bet ir piliečių, vyriausybės, įmonių socialinę pažangą. Trys po 50 000 eurų laimėjusios idėjos akcentuoja socialinius ir aplinkos klausimus, aktualius daugeliui europiečių. Atitinkami projektai kūrybiškai sprendžia gyventojų senėjimo sukeltas problemas, vyresniojo amžiaus asmenų įtraukimą į aktyvų gyvenimą ir paslaugų jiems prieinamumą (These are the winners of the 2015 European Social Innovation Competition, 2015).

Bosnijos nugalėtojas „*Apiform*“ siūlo bitininkystę neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms, žmonėms, kenčiantiems nugaros skausmus arba kamuojamiems artrito. Projektas skatina verslumą ir ekologišką gyvenseną, kartu padedama atkurti bičių populiaciją Europoje.

„*Laisvo paukščio klubas*“ yra socialinė kelionių planavimo platforma, specialiai skirta 50-mečiams. Airijoje įsteigta idėja taiko „bendradarbiavimo ekonomikos“ principus, siekdama spręsti įvairius praktinius klausimus, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonių vienatvės ir finansinis saugumas. Klubas siūlo naują socialinių kelionių vyresnio amžiaus žmonėms pasaulį, grindžiamą narystės modeliu.

Projektas „*Veža*“ sprendžia transporto sektoriaus prieinamumą ir įtraukimą per automobilio paslaugų tinklą. Didžioji dalis miesto viešojo transporto nėra prieinama neįgaliųjų vežimėlių naudotojams, o specializuotų taksi paslaugų naudojimas nėra įmanomas. Projektas siekia sujungti 100 000 neįgaliųjų vežimėliams pritaikytą Prancūzijoje esančių automobilių į vientisą tinklą, kad neįgaliųjų vežimėlių naudotojai galėtų šiais automobiliais naudotis visoje Prancūzijos teritorijoje.

2016 metais konkurse tema „Integruota ateitis“ dalyvavo daugiau kaip 1000 pareiškėjų iš 36 šalių. Po 50 000 eurų apdovanoti keturi projektai, susiję su pabėgėlių ir migrantų priėmimu, jų integraci-

ja Europoje ir verslumo skatinimu (4 social innovators win €200,000 in 2016 European Social Innovation Competition, 2016).

„CUCULA“ yra projektas, kuris siekia sukurti kitokią pabėgėlių situaciją Vokietijoje. Tai projektas „iš apačios į viršų“, parodantis, kaip utopija gali tapti tikrove. Projektas naudingas ne tik pabėgėliams, bet ir visai visuomenei. Tokie projektai padeda iš naujo įsivaizduoti visuomenę. Projektas orientuoja pabėgėlius į paprastų baldų gamybos verslą.

„Mechanizmas tapti kitokiam“ (Ispanija). Šis tarpdalykinis meninis tyrimas planuoja panaudoti naujausią neurologijos metodą „įsikūnijimas“ ir taikyti jį tobulinant supratimą apie save, grindžiamą „kito“ supratimu. Taikoma technologija „Kūrybinaga bendruomenė“, pagrįsta tinklalapiuose emigrantams skirtais dokumentais, kuriuos publikavo Ehsson grupė iš Karolinska instituto Stokholme ir renginių laboratorija Barselonoje. Projektas išbandytas, atlikus eksperimentus ir suorganizavus renginius, kuriuose dalyvavo vietos bendruomenės žmonės. Kuriant reabilitacijos ir diagnozavimo sistemą bendradarbiaujama su neurologais. Tolesni tyrimo etapai – gyventojų empatijos matavimai bendradarbiaujant su psichologijos tyrėjais ir mokslininkais, dirbančiais konfliktų sprendimo ir socialinių santykių srityje, taip pat su neurologais, dirbančiais reabilitacijos ir suvokimo srityse.

Paskatinamąjį 50 000 eurų apdovanojimą pelnę projektas apie biologinių atliekų transformavimą į energiją „Panaudoti savo atliekas“, kuriame dirba Prancūzijos socialinė įmonė, tvarkanti maisto atliekas ir jau turinti teigiamos patirties. Projektas siūlo sprendimus, kaip tobulinti atliekų perdirbimą, sumažinti nepanaudotų atliekų kiekius, apie tai informuoti ir mokyti suinteresuotas šalis.

2017 metų konkurso tema – „Pertvarkyta lygybė“. Dėl technologijų pokyčių Europos visuomenė sparčiai keičiasi. Skaitmeninimas ir automatizavimas keičiasi greičiau nei bet kada anksčiau. Skaitmeninis verslas, kūrybinės pramonės šakos, aukštųjų technologijų gamyba ir žiniomis grįstos paslaugos sukuria vis didesnę ekonominę vertę, panaudodamos technologinius pokyčius. Tačiau auga atotrūkis tarp žmonių, turinčių įgūdžių ir galimybių pasinaudoti šiomis technologijomis, ir tų, kurie to nedaro. Socialinės inovacijos gali sumažinti šią atskirtį. 2017 m. Europos socialinių inovacijų konkursas siekia stiprinti lygybę, skatindamas diegti naujus skaitmeninės integracijos, ryšių ir įgūdžių tobulinimo metodus (2017 theme: Equality Rebooted, 2017h).

Konkurso tikslas – 2017 metais sudaryti sąlygas integraciniam augimui, skatinant idėjas, kad žmonės galėtų įgyti naujų įgūdžių, įgalinančių konkuruoti besikeičiančioje ekonomikoje. Norima, kad novatoriai sukurtų verslo modelių, suteikiančių vi-

siems vienodų galimybių pasinaudoti technologiniais pokyčiais. Konkursas yra atviras Europos verslininkams, socialiniams novatoriams, studentams, dizaineriams, technologijų entuziastams, pedagogams ir vairių kitų sričių atstovams.

Naujos idėjos gali apimti šias sritis, jomis neapsiribodamos:

- naujos technologijos ir verslo modeliai, kuriais skaitmeninė ekonomika yra labiau įtraukta arba naudojami bendri sprendimai darbuotojų įgūdžių nelygybės mažinimui;
- inovacijos, suteikiančios žmonėms su negalia galimybę visapusiškai dalyvauti skaitmeninėje ekonomikoje ir gauti pajamų iš užimtumo ar verslumo;
- iniciatyvos, skirtos žmonėms, kuriems kyla pavojus iškristi iš darbo rinkos, formuojančios žinių ekonomikos įgūdžius, pavyzdžiui, kūrybiškumą, komunikaciją ar problemų sprendimą;
- sprendimai, skirti apsaugoti ir remti mažą darbo užmokestį gaunančius nekvalifikuotus darbuotojus, gerinant jų kvalifikaciją besikeičiančioje darbo rinkoje.

2017 metais konkursui pateikta beveik 800 idėjų. 30 atrinktų pusfinalio dalyvių gauna pagalbą mokymui ir savo idėjų tolimesniai tobulinimui. Jie buvo pakviesti dalyvauti Socialinių inovacijų akademijos Madride veikloje ir bendradarbiauti su kitomis Europos organizacijomis, taip pat potencialiais veiklos srities partneriais.

Išvados

Europos Sąjungoje inovacijų skatinimo politika formuojama per ES institucijose priimamus strateginius ir teisinio reguliavimo dokumentus. Dominuoja investicijos į fundamentinius mokslinius tyrimus, pabrėžiama inovacijų taikymo šalies ūkio augimui svarba, taikoma plati inovacijų koncepcija, apimanti inovacijų diegimą versle ir viešajame sektoriuje. Tačiau inovacijų skatinimo politikoje, jos įgyvendinime nedažnai akcentuojamos socialinės inovacijos kaip svarbi sudėtinė bendros inovacijų sistemos dalis, nedaug išryškinama socialinių inovacijų vieta ir reikšmė visuomenės socialinei aplinkai.

Europos Komisija 2017 m. pateikė tokį naujausią socialinių inovacijų apibrėžimą: *socialinės inovacijos* – tai naujos idėjos, atitinkančios socialinius poreikius, sukuriančios naujus socialinius santykius ir formuojančios naujas bendradarbiavimo formas. Šios inovacijos gali būti produktai, paslaugos ar modeliai, kuriuose veiksmingiau sprendžiami iki šiol netenkinami arba ne iki galo tenkinami visuomenės poreikiai. Socialinės inovacijos yra priemonė, integruojanti įvairias suinteresuotąsias grupes socialinių poreikių realizavimui. Tokia sociali-

nių inovacijų samprata glaudžiai susijusi su kitomis reiškiniais, orientuotų į socialinių poreikių tenkinimą, sampratomis: socialinė įmonė, socialinis verslumas, socialinė ekonomika, socialinės politikos eksperimentavimas.

Socialinės inovacijos užima reikšmingą vietą, formuojant ES sanglaudos politiką. Inovacijų tematika orientuota į šiuos teminius tikslus penkiose investicijų politikos srityse: 1) moksliniai tyrimai, technologijų plėtra ir inovacijos, 2) užimtumas, 3) švietimas, 4) socialinė politika, 5) administracinių gebėjimų stiprinimas.

Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinei iniciatyvai „Inovacijų sąjunga“ įgyvendinti Europos Komisija patvirtino dešimties veiksmų grupių programą. Devintojoje veiksmų grupėje akcentuojama socialinių inovacijų svarba. Pabrėžiama, kad viešasis sektorius turi labiau diegti inovacijas siekdamas geriau tenkinti viešųjų paslaugų naudotojų lūkesčius. Būtina sparčiau įgyvendinti e. valdžios strategijas, kurių tikslas – dabartinės paslaugas teikti internetu ir sukurti naujų internetu teikiamų paslaugų. ES lygmeniu svarbu skatinti geresnį supratimą apie viešojo sektoriaus inovacijas, viešinti sėkmingas iniciatyvas ir nustatyti pažangos lyginamuosius standartus.

2017 m. Europos Komisijos paskelbta ES inovacijų diegimo rezultatų suvestinė rodo, kad inovacijų diegimo rezultatai pagerėjo 15 valstybių, nors tarp jų yra didelių skirtumų. Pasaulio mastu ES veja si Kanada ir JAV, tačiau Pietų Korėja ir Japonija lenkia Europos Sąjungą inovacijų diegimo rezultatais. Sparčiausiai pažangą inovacijų srityje daro Kinija. ES inovacijų lyderė yra Švedija, už jos seka Danija, Suomija, Nyderlandai, Jungtinė Karalystė ir Vokietija. Lietuva priskiriama vidutinių novatorių grupei, tačiau yra sparčiausiai auganti novatorė. Lietuva iš 24 vietos (2010 m.) pakilo į 16 vietą (2016 m.) tarp 28 Europos Sąjungos šalių. Šio laikotarpio Lietuvos inovacinės veiklos augimas sudarė net 21 procentą.

Europos Komisija nuo 2012 metų kasmet skelbia Europos socialinių inovacijų konkursą, kuriam pateikiama nuo 600 iki 1400 paraiškų. Perspektyviausios 30 paraiškų atrenkamos į pusfinalį, po to – į 10 idėjų finalą, o jas pateikusias komandas kviečiamos išvystyti idėjų į kurios nors valstybės socialinių inovacijų centrą. Pusfinalio dalyviai gauna pagalbą mokymuisi ir savo idėjų tolimesniam tobulinimui. Trys geriausios idėjos pelno 20 000–50 000 eurų apdovanojimus. Be to, organizuojami ir kiti socialinių inovacijų konkursai, pvz., „RegioStars“ apdovanojimai ir *Socialinių inovacijų turnyras*.

Europoje yra įvairių socialinių inovacijų pavyzdžių: širdies ligų prevencijos programos, skirtos visai visuomenei; vieniems gyvenantiems senyvo amžiaus žmonėms skirti socialiniai paslaugų kaimynų tinklai; miestų ekologiniai planai, pa-

gal kuriuos vietos bendruomenėms teikiama informacija apie pažangą įgyvendinant teršalų mažinimo priemones; etiški bankai, teikiantys finansinius produktus, kuriais siekiama didinti inovacijų socialinę naudą.

Gerų idėjų – daug, tačiau socialinių naujovių poveikis vis dar nėra pakankamas. Būtina labiau skatinti eksperimentuoti. Reikia plėtoti ir skleisti naujus inovacijų kūrimo ir įgyvendinimo metodus, pranašesnius už esamą praktiką. Tam reikia kompetentingų tarpininkų, veiksmingų skatinamųjų priemonių ir tinklų, kurie paspartintų ir palengvintų mokymąsi. Visoje Europoje tokių infrastruktūrų jau esama verslo inovacijų srityje, tačiau jų atitikmenų trūksta tarp socialinių inovacijų. Reikia tikslesnių inovacijų vertinimo metodų.

Europos Komisija atlieka tiesioginį socialinių inovacijų finansavimą per ES investicines programas. Ji kuria tinklus, padedančius organizacijoms visoje Europoje prisijungti, mokytis vieniems iš kitų ir dalintis patirtimi Socialinių inovacijų bendruomenės internetinėse svetainėse. Sudaromos sąlygos socialinių inovacijų įgyvendinimui, skatinamas socialinių įmonių steigimas ir jų veikla Europoje, siekiama pritraukti privačius investuotojus. Renkama ir skleidžiama informacija apie socialinių inovacijų naudą ir rezultatų matavimo metodikas. Remiamos inkubacinės struktūros, skirtos socialinėms inovacijoms Europoje, kuriami ES inkubatorių tinklai. Atliekami tyrimai, ieškoma naujų idėjų, programų ar sričių, skirtų socialinėms inovacijoms, publikuojami ir kaupiami straipsniai, pranešimai apie socialinių inovacijų naujoves.

Literatūra

1. BENISI (2017). *Scaling social innovation*. [žiūrėta 2017-12-11]. Prieiga per internetą: <http://www.benisi.eu/>
2. *Collective Awareness Platforms for Sustainability and Social Innovation*. (CAPS). (2017). [žiūrėta 2017-12-07]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/collective-awareness>
3. GECES Sub-group on Impact Measurement. (2013). *Proposed Approaches to Social Impact Measurement in the European Commission legislation and practice relating to: EuSEFs and the EaSI*. [žiūrėta 2017-12-11]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/12966/attachments/5/translations>
4. European Commission. (2017a). *European Innovation Scoreboard 2017*. [žiūrėta 2017-12-20]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards>
5. European Commission. (2017b). *European Social Innovation Competition*. [žiūrėta 2017-12-15]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/social/competition>
6. European Commission. (2017c). *Europe's next lead*

- ers: *the Start-up and Scale-up Initiative*. [žiūrėta 2017-12-07]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8998
7. European Commission. (2017d). *Regional Innovation Scoreboard 2017*. [žiūrėta 2017-12-20]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/23881>
 8. European Commission. (2017e). *RegioStars Awards*. [žiūrėta 2017-12-07]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/regio-stars-awards/
 9. European Commission. (2017f). *Social Enterprises*. [žiūrėta 2017-08-07]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en
 10. European Commission. (2017g). *Social Innovations*. [žiūrėta 2017-12-05]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/social_en
 11. European Commission. (2017h). *2017 theme: Equality Rebooted*. [žiūrėta 2017-12-17]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/social/competition_en
 12. European Commission. (2016). *4 social innovators win €200,000 in 2016 European Social Innovation Competition*. [žiūrėta 2017-12-16]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8973&lang=en
 13. European Commission. (2015). *These are the winners of the 2015 European Social Innovation Competition*. [žiūrėta 2017-12-15]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8567&lang=en
 14. European Commission. (2014a). *Strengthening social innovation in Europe. Journey to effective assessment and metrics*. [žiūrėta 2017-12-08]. Prieiga per internetą: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/448c51d1-6933-46b0-9c39-5ffff10cb1c1>
 15. European Commission. (2014b). *Three projects meet the European Job Challenge and receive the Social Innovation Prize*. [žiūrėta 2017-12-15]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=7531&lang=en
 16. European Commission. (2013a). *Best social innovation ideas. New ways to create new jobs and businesses*. [žiūrėta 2017-12-15]. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6699&lang=en
 17. European Commission. Directorate-General for Regional Policy. (2013b). *Guide to social innovation*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. [žiūrėta 2017-12-22]. Prieiga per internetą: http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/Guide_to_Social_Innovation.pdf
 18. Europos Komisija. (2016). *Apie Europos Sąjungos politiką. Moksliniai tyrimai ir inovacijos*. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras. [žiūrėta 2017-12-01]. Prieiga per internetą: <https://publications.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/ba202c94-aa5d-11e6-aab7-01aa75ed71a1>
 19. Europos Komisija. (2013c). *Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programos (EaSI) ir kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 283/2010/ES, nustatantis Europos užimtumo ir socialinės įtraukties mikrofinansų skyrimo priemonę Progress*. (Briuselis, 2013 m. gruodžio 11 d., (ES) Nr. 1296/2013). [žiūrėta 2017-07-24]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0238:0252:LT:PDF>
 20. European Commission. (2011). *A Guide to Social Experimentation*. [žiūrėta 2017-12-22]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7112&langId=en>
 21. Europos Komisija. (2010). *Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“*. (Briuselis, 2010 10 06, COM(2010) 546 galutinis). [žiūrėta 2017-12-20]. Prieiga per internetą: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0546_/com_com\(2010\)0546_lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0546_/com_com(2010)0546_lt.pdf)
 22. OECD, Eurostat. (2005). *Oslo Manual. Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data*, 3rd Edition. [žiūrėta 2017-12-21]. Prieiga per internetą: http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oslo-manual_9789264013100-en
 23. *Social Innovation Community*. (2017). [žiūrėta 2017-12-07]. Prieiga per internetą: <https://www.siceurope.eu/>
 24. TEPSIE. (2017). *European Social Innovation Research*. [žiūrėta 2017-12-11]. Prieiga per internetą: <http://siresearch.eu/>
 25. *The Social Innovation Tournament*. (2017). [žiūrėta 2017-12-07]. Prieiga per internetą: <https://institute.eib.org/social-innovation-tournament-2/>
 26. TRANSITION Project. (2017). *Transnational Network for Social Innovation Incubation*. [žiūrėta 2017-12-11]. Prieiga per internetą: <http://transitionproject.eu/>

Social Innovation Promoting Policy and its Implementation in the European Union

Summary

Research problem: the paper deals with the following problem questions: In which EU documents and how is the policy of promoting social innovation emphasised? How is the policy of promoting social innovation implemented in the EU?

Research subject: EU social innovation promotion policy and its implementation.

Research aim: to analyse EU social innovation promoting policy and its implementation.

Research methods: Content analysis and generalisation of EU strategic documents, legislation and information materials, case studies of implementation of social innovation.

In the European Union, innovation promoting policy is developed through strategic and legal regulation documents adopted in EU institutions. Investments into fundamental research dominate, the importance of application of innovations for the growth of the economy of the country is emphasised, and a broad concept of innovations is applied, encompassing the implementation of innovations in business and public sector. However, innovation promoting policy and its implementation seldom put an emphasis on social innovations as an important part of the general system of innovations; the place and the importance of social innovations for the social environment of the society are given insufficient attention.

According to the newest understanding of the European Commission, social innovation is new ideas that meet social needs, create new social relationships and develop new forms of collaboration. These innovations can be products, services or models, which meet unsatisfied social needs in a more efficient way. Social innovation is a means integrating various interested parties for the realisation of social needs. Such understanding of social innovations is closely linked with other concepts, oriented towards meeting social needs, such as social company, social entrepreneurship, social economics, and social policy experimentation.

Social innovations are based on the ingenuity of the population, civic society organisations, local communities, institutions and companies. They also offer an opportunity for the public sector and all participants of the market to ensure that products and services correspond not only to the individual but also to collective aspirations. Stimulating innovation, entrepreneurship and knowledge society are the main EU policy directions in “Europe 2020” strategy. Social innovations differ from other innovations in that their main aim is to create social change. In comparison with the general concept of innovation, social innovations have an additional motive, which is social mission and social values.

The authors of social innovations can come from all layers of society, from public or private sector

or from non-governmental organisations. Most often the most valuable sources of new ideas come from collaboration of different sectors. Various groups can make valuable contributions to social innovations: these are businessmen, experts, politicians, representatives of communities and civic society. They can act on different levels: from new ideas and pilot projects to implement them to the formation of the new policy.

Social innovations play a major role in EU cohesion policy. The topics of these innovations are oriented towards thematic targets in the five spheres of investment policy: 1) research and development, 2) employment, 3) education, 4) social policy, 5) strengthening administrative abilities.

For the implementation of the model initiative “Innovation Union” of “Europe 2020” strategy, the European Commission has adopted a programme consisting of 10 measures. Group 9 of the mentioned measures emphasises the importance of social innovations. It is pointed out that the public sector has to improve the implementation of innovations in order to meet the expectations of the users of public services in a better way.

In Europe, there are various examples of different social innovations: heart diseases prevention programmes meant for the whole society; social services to help lonely old-age people provided through the networks of neighbours; ecologic maps of cities that provide information for the local communities about the progress in decreasing pollution; ethical banks, which provide financial products in order to increase social benefits of innovations, etc. There are a lot of good ideas; however, the impact of social innovations is still insufficient. It is necessary to encourage experimenting. It is necessary to develop and disseminate new innovation creation and implementation methods that are superior to the existing practices. For that we need competent intermediaries, efficient incentives and networks, which would speed up and facilitate learning. There are such infrastructures all over Europe in the sphere of business innovations; however, their correspondent structures in the sphere of social innovations are insufficient. More exact methods of innovation evaluation are necessary, too.

A bulletin of the outcomes of EU innovation implementation published by the European Commission in 2017 shows that the outcomes have improved for 15 countries, although there are major differences among these member states. In global terms, the EU is catching up with Canada and the USA, however, South Korea and Japan are ahead of it. Among foreign competitors, the most rapid progress is made by China. Within the EU, the leader of innovations is Sweden, followed by Denmark, Finland, the Netherlands, the UK and Germany. Lithuania is ascribed to the average innovators group; nevertheless, Lithuania is the most rapidly developing innovator.

Lithuania moved from the 24th place in 2010 up to the 16th place in 2016 among the 28 EU member states. The growth of innovative developments in Lithuania during this period was the most rapid one and made up 21 percent.

Since 2012, the European Commission has been announcing an annual contest of European social innovations, the number of applications ranging from 600 to 1,400. 30 applications with the best prospects are selected for the semi-finals, and then to the finals of 10 ideas, the teams of which are invited to develop these ideas in the social innovations centre in one of the member states. The members of the semi-finals get support for teaching and further development of their ideas, while three best ideas get prizes between 20,000 and 50,000 EUR. Besides, other social innovations contests are organised, too, e.g., “RegioStars” nominations and Social Innovations Tournament.

The European Commission also performs direct financing of social innovations through EU investment programmes. It creates networks helping organisations all over Europe to join, learn from each other and share

their experiences via the Social Innovations Community site. The conditions for social innovations and social companies in Europe are being improved; efforts are made to attract private investors. Information about the use of social innovations and methodologies of evaluating their outcomes is collected and disseminated. Incubatory structures meant for social innovations in Europe are supported and networks of EU incubators are created. Research is carried out, new ideas, programmes or spheres for social innovations are pursued, papers and articles on social innovations are published and stored.

This scientific article is funded by the Research Council of Lithuania according to the project “Social innovation in the context of regional development: socioeconomic development of suburban (low urbanization level) territories and improving the quality of life” (2017–2018), registration No. TAP LB-17-012.

Keywords: social innovations, EU innovation promoting policy, social innovation implementation programmes.